

Protocol sobre el bon tracte i prevenció de la violència sexual a menors d'edat

Protocol d'actuació en el cas de situacions de risc o d'abús sexual cap als infants en el marc de la realització de pràctiques acadèmiques externes per part dels estudiants de la Facultat de Ciències de l'Educació.¹

Aquest protocol respon a la necessitat de promoure el bon tracte entre els estudiants de la UAB que desenvolupen pràctiques amb menors d'edat i tenir mecanismes que garanteixin la protecció d'aquests infants i adolescents menors d'edat davant del risc de situacions d'assetjament sexual, abusos sexuals, maltractaments i , violència de les quals puguin ser víctimes.

Com a futurs i futures professionals de l'educació, l'alumnat de la facultat ha de vetllar per complir amb el següent precepte:

D'acord amb la convenció dels drets dels Infants i de l'article 90 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, del drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència, on s'encomana a les administracions públiques a impulsar el desenvolupament d'actuacions adreçades al conjunt de la comunitat educativa que permetin tenir en compte l'interès superior de l'infant alhora que prevenir, detectar i erradicar el maltractament als infants i adolescents

Els objectius d'aquest protocol són: Prevenir, detectar, notificar, donar suport als infants o adolescents menors d'edat que puguin trobar-se/ser víctima d'assetjament sexual, abusos sexuals, maltractaments i violència. Així, els estudiants de la UAB que desenvolupin pràctiques en centres d'educació. Així, hauran de:

1. Vetllar pels drets dels infants i adolescents
2. Promoure el bon tracte i prevenir les situacions de violència sexual
3. Facilitar la detecció de possibles situacions d'assetjament, maltractament o abús sexual
4. Facilitar la comunicació de sospita o certesa de situacions violència sexual a menors
5. Donar suport i derivar

La violència sexual infantil és un tipus de maltractament que ha estat considerat com un dels problemes de salut pública més greus que han d'afrontar els infants i adolescents de les societats desenvolupades. Actualment, de forma aproximada, un de cada quatre infants pateix maltractament físic i un 20%, és a dir, un de cada cinc menors a Europa pateix algun tipus de violència sexual (4 de cada 5 d'aquets estan reconeguts amb alguna discapacitat). D'aquests, un 35% de nens i un 49,3% de nenes abans dels 12 anys. Entre els 12 i els 15 anys, un 54.5% i un 40%, respectivament.

Article 1. Definicions d'aquest protocol

¹ Aquest protocol ha estat aprovat en Junta Permanent el dia 11 d'octubre de 2022.

S'entén com a violència sexual infantil qualsevol comportament, verbal o físic, no necessàriament agressiu, de naturalesa sexual que violin els tabús socials i legals de la societat, que tingui el propòsit de sotmetre a l'altra per fer-li mal i satisfer un desig sexual personal abusant d'una situació de poder sobre l'infant, atentant contra la seva dignitat.

Així doncs, tal com recull Kempe, es defineix l'abús sexual infantil com: "La participació d'infants i/o adolescents, dependents i immadurs en activitats sexuals que no estan en condicions de comprendre, que són inapropiades per a la seva edat i desenvolupament psico-sexual, per a les quals són incapaços de donar el seu consentiment i que transgredeixen els tabús i les rols familiars i socials" (Kempe, 1978, p. 180; definició difosa per Vicki Bernadet).

Article 2. Objecte

L'objecte d'aquest protocol és establir els mecanismes que permetin adoptar les mesures correctores i preventives adequades a l'efecte de resoldre les situacions que es puguin derivar de possibles casos d'abús sexual en què estudiants en pràctiques acadèmiques externes hi estiguin involucrats. El procediment pretén garantir els drets i la dignitat d'infants i joves menors d'edat, tot respectant les competències de la pròpia institució i sense perjudici que els seus familiars, representants legals o persones que en tinguin la tutela optin per altres vies administratives o judicials diferents d'aquesta.

Article 3. Àmbit d'aplicació

Aquest procediment s'aplica a:

Tot l'alumnat de la UAB de la Facultat de Ciències de l'Educació que realitza pràctiques acadèmiques externes en centres d'educació infantil, primària i secundària, en qualsevol espai on es treballi o es pugui tenir relacions amb persones menors d'edat.

Article 4. Prevenció i sensibilització

1. En el marc de cada grau i Màster es faran accions formatives per donar a conèixer els elements claus del bon tracte, i els drets de la Infància i l'Adolescència.
2. Facilitar elements que permetin la detecció de situacions de risc d'estudiants envers l'abús sexual.
3. Donar a conèixer als estudiants de la UAB indicadors o signes d'alerta dels infants que pateixen abús sexual.

Article 5. Iniciació del procediment segons la situació

1. El procediment a seguir variarà en funció de la situació que es doni. En aquest sentit, les situacions que es poden donar són:
 - a. Que l'estudiant detecti que sent atracció pels infants.
 - b. Que l'estudiant detecti que altres estudiants de la UAB tenen atracció o conductes no adequades pels infants o persones menors d'edat.
 - c. Que alguna persona del centre educatiu que acull estudiants en pràctiques detecti alumnat de la UAB que expressa atracció o conductes no adequades per l'infant i persona menor d'edat .
 - d. Que l'estudiant en pràctiques detecti que alguna persona treballadora del centre de pràctiques expressa atracció o conductes inadequades cap els infants o persones menors d'edat .

2. En el cas que l'estudiant detecti que sent atracció pels infants. L'estudiant haurà de buscar ajuda professional especialitzada, exposar la situació i analitzar possibles solucions o alternatives.
3. En paral·lel o posteriorment, notificarà la situació al Vicedeganat de pràctiques o qualsevol altre responsable (persona que tutoritza pràctiques, coordinació de pràctiques) per explicar-li la situació i demanar suport a l'hora de trobar ajut professional.
4. En el cas que l'estudiant contacti amb alguna persona de la UAB diferent de les esmentades al punt 2, aquesta notifica la situació per escrit amb l'exposició dels fets a la coordinació de pràctiques de la titulació i/o al Vicedeganat de pràctiques de la facultat.
5. Com a mesura preventiva i temporal si ja s'ha iniciat l'estada de pràctiques, l'estudiant deixarà d'assistir al centre de pràctiques i el tutor/a de pràctiques notificarà al centre que l'estudiant s'absentarà durant uns dies.

3. En el cas de les situacions recollides a les lletres b, c, d, del punt 1 d'aquest article caldrà seguir les següents indicacions.

1. L'estudiant, el mentor/a o el centre notifica la situació al tutor/a de la facultat.
2. La persona tutora notifica la situació per escrit amb l'exposició dels fets a la coordinació de pràctiques de la titulació i/o al Vicedeganat de pràctiques de la facultat.
3. En el cas que l'estudiant detecti que un company/a UAB té atracció o conductes no adequades pels infants o persones menors d'edat o que alguna persona del centre educatiu que acull estudiants en pràctiques detecti alumnat de la UAB que expressa atracció o conductes no adequades per l'infant i persona menor d'edat, com a mesura preventiva i temporal davant la situació exposada, l'estudiant deixarà d'assistir al centre de pràctiques, si la Comissió ho creu convenient (article 6). En aquest cas, la persona tutora de pràctiques notificarà al centre que l'estudiant s'absentarà durant uns dies.
4. En el cas que l'estudiant en pràctiques detecti que alguna persona treballadora del centre de pràctiques expressa atracció o conductes inadequades cap els infants o persones menors d'edat, el Vicedeganat de pràctiques informa d'aquesta situació a la direcció del centre, que en el seu cas, ha d'engegar el protocol del departament d'educació: <http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/index.html> i si ho necessita buscar l'assessorament de la USAV : usav.educacio@gencat.cat ; 900.923.098; <https://usav.educacio.gencat.cat/>

Article 6. Estudi i resolució del procediment iniciat

1. Un cop iniciat el procediment en funció de la situació que es doni i segons el què disposa l'article precedent, el Vicedeganat de pràctiques convocarà, en el termini màxim d'una setmana, una comissió que estarà formada per:
 - a. El Degà/na de la Facultat de Ciències de l'Educació
 - b. i la persona que ocupa la coordinació de pràctiques del grau en el què es trobi matriculat l'estudiant
2. Aquesta Comissió és l'encarregada de valorar i resoldre els casos a partir de l'escrit presentat de conformitat amb els articles precedents, així com de posar en funcionament els mecanismes necessaris per adoptar les mesures correctores i preventives que puguin correspondre.

3. En l'exercici de les seves funcions, la Comissió pot demanar els informes necessaris i sol·licitar, si escau, la col·laboració de qui entengui necessari per dur a terme les seves funcions d'investigació, entre les quals es trobarà escoltar i atendre l'estudiant que suposadament té comportaments inadequats.
4. La Comissió aixecarà una acta i emetrà una resolució en la qual donarà a conèixer la seva resolució a l'estudiant i la direcció del centre de pràctiques, de manera no exclouent:
 - a. Interrompre l'estada de pràctiques de l'estudiant de la UAB en el centre d'educació fins la resolució de l'expedient (punt 4.b). En el cas que el centre de pràctiques sigui qui decideix que l'estudiant no pot continuar fent les pràctiques, seguint les guies docents dels pràcticums, es dona per acabada l'estada i suspena l'assignatura
 - b. Contactar amb la Secretaria General de la UAB sol·licitant iniciar l'expedient administratiu que pugui correspondre
 - c. Orientar a l'estudiant a serveis de suport
 - d. Entendre que no es dona la situació de perill comunicada i procedir a l'arxiu de l'expedient.
5. Aquesta resolució es notificarà a:
 - a. A l'estudiant afectat a través del mecanisme oficial establert
 - b. Al titular del centre de pràctiques
 - c. Si és el cas, als organismes, públics o privats, de les quals depèn el centre.

En el cas que la resolució de la Comissió contempli interrompre l'estada de pràctiques de l'estudiant de la UAB i sol·licitar l'inici de l'expedient administratiu que pugui correspondre, caldrà que la persona Vicedegana de pràctiques:

- a. Notifiqui al centre de pràctiques que l'estudiant no hi tornarà.
- b. Informi de la situació i el procediment seguit que ha motivat la decisió preventiva al centre i a les institucions de les quals depèn, així com instar a prendre les mesures que es considerin pertinents.
- c. Garanteixi que s'ha comunicat i s'ha instat al centre a investigar els fets i elevar-los a les instàncies competents.

Article 7. Durada del procediment

El procediment tindrà durada màxima de quinze dies des que es presenta la sol·licitud i s'haurà de tramitar amb la màxima diligència.

La comissió podrà prorrogar mitjançant resolució expressa i degudament notificada a l'interessat, sempre que ho entengui necessari en funció de la complexitat del cas.

Article 8. Seguiment del cas

Correspon al Vicedeganat de pràctiques de la facultat efectuar el seguiment del cas i donar les orientacions d'acompanyament i suport (psicològic, jurídic, altres), que puguin correspondre.

Article 9. Arxiu i custòdia de l'expedient

Un cop finalitzat el procediment i implementades les actuacions acordades, es remet tot l'expedient a la gestió acadèmica perquè l'arxiu i el custodii dins l'expedient de l'estudiant.

Article 10. Confidencialitat

Aquest procediment, i la documentació que en forma part, és confidencial. L'obligació de confidencialitat s'estén a totes les persones que intervinguin en el procediment. D'acord amb això, només les parts implicades en el cas i els membres de la Comissió poden accedir als documents relacionats amb aquest respectant l'obligació de mantenir-ne la confidencialitat.

Article 11. Difusió

La Facultat de Ciències de l'Educació ha de difondre l'aprovació d'aquest protocol a través d'aquells mitjans que consideri més efectius. Ha de dur a terme aquesta tasca de difusió a l'inici de cada curs acadèmic.

En tot cas, s'informarà de l'existència d'aquest protocol als centres de pràctiques amb persones menors d'edat on els estudiants de la UAB duguin a terme les pràctiques acadèmiques externes.

Disposició final

Aquesta normativa entra en vigor l'endemà que l'aprovi la Junta de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Referències

Kempe, H. (1978). Sexual abuse, another hidden pediàtric problema. *Pediatrics*, 62 (3), 382-389.

Adreces d'interès i bibliografia consultada

Maltractaments a la infància i l'adolescència (canal salut de la Generalitat de Catalunya)	http://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-az/m/maltractaments-a-la-infancia-i-ladolescencia/
Les escoles lliures de violències (Departament Educació)	https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/department/publicacions/monografies/escoles-lliures-violencies/escoles-lliures-violencies.pdf usav.educacio@gencat.cat: 900.923.098: https://usav.educacio.gencat.cat/
RUMI (registre unificat de maltractament infantil)	https://dps.gencat.cat/rumi/AppJava/simulacio/simulacio.html
Protocol d'actuació entre els departaments de treball, afers socials i famílies i d'educació de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu (xtec)	http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/index.html
Recursos per treballar la prevenció de l'abús sexual en infants (centre de documentació i recursos pedagògics. Salut sexual)	http://salutsexual.sidastudi.org/ca/monografico/181213-recursos-para-tr?grupo=1363
Informació sobre abusos sexuals (Xtec)	http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/documents/informacio-sobre-abusos-sexuals.pdf
Indicadors de Maltractament (Xtec)	http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/documents/indicadors-maltractament.pdf
Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut	https://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/promocio_salut/infancia-i-adolescencia/05maltractament-infantojuvenil/protocol-actuacio-maltractaments-infancia.pdf
Guia d'acompanyament i bon tracte a l'alumnat que verbalitza situacions de violències sexuals	https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencies-masclistes/Guia-Violencia.pdf

loc. El maltractament	https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752_ED1/EDI_1752_M01/web/html/WebContent/u2/a3/continguts.html
Fundació Vicki Bernadet (Protocols i estudis)	https://www.fbernadet.org/formacio-i-prevencio/protocols-compliance/
Fundació Vicki Bernadet (Definició d'abús sexual i indicadors)	http://recursos.escoltes.org/wp-content/uploads/2018/03/Material-complem-formacio-ASI_FVB-2.pdf
Associació Catalana per la Infància Maltractada (ACIM)	www.acim.cat
Protocol d'intervenció en xarxa en situacions de risc i/o maltractaments intrafamiliars a la infància i l'adolescència	https://tiat.terrassa.cat/wp-content/uploads/2018/11/Document_protocol_maltractaments_intrafamiliars-NOV_2018-V1-1-red.pdf
Pedo Help (associació internacional, incorpora com acompanyar a la persona pedòfila)	https://pedo.help/es/
Angel blau-suport a víctimes i prevenció i suport a possibles pedòfils	https://angelblau.com/angelblau-una-opportunidad-para-que-los-pedofilos-pidan-ayuda/
Prevensi (Plataforma de prevenció de l'abús Sexual), suport a víctimes i a la pedofília	https://prevensi.es/ca/sobre-prevensi/ https://prevensi.es/ca/respostes/creus-que-algu-pot-estar-exercint-violencia-sexual-infantil/ PrevenSI de forma anònima per correu electrònic (info@prevensi.es), a través del nostre xat online o telefònicament (900 440 443) per rebre l'atenció i l'orientació especialitzada més ajustada al teu cas.
<p>Què puc fer si sospito que alguna persona del meu voltant sent atracció sexual cap a infants i/o adolescents?</p> <p>És important distingir la pedofília de la pederàstia.</p> <p>La pedofília és l'atracció o desig sexual cap a infants preadolescents (generalment menors de 10 anys). Pot implicar desitjos, pensaments, fantasies i/o conductes. En l'actualitat també s'utilitza el terme "persona atreta per menors" o MAP (minor attracted person). En canvi, l'hebefília és l'atracció o desig sexual recurrent cap a infants que es troben a les primeres fases de la pubertat (entre els 10 i els 13 anys).</p> <p>La pederàstia és qualsevol comportament realitzat que impliqui a un infant i/o adolescent per obtenir estimulació sexual, o per estimular sexualment a l'infant o a una tercera persona. És el que comunament es coneix com abús sexual infantil. La pederàstia pot implicar un contacte físic</p>	

directe (p.ex. tocar els genitals o els pits d'una nena) o altre tipus de comportaments sense contacte físic (p.ex. fotografiar a un nen despullat o ensenyar-li pornografia).

La pedofília o l'hebefília no suposen necessàriament el contacte sexual amb infants però, juntament amb altres variables, són factors que augmenta el risc de dur a terme aquest tipus de comportaments.

Si creus que alguna persona del teu voltant se sent atreta sexualment cap a infants i/o adolescents intenta parlar amb ella i anima-la a buscar ajuda professional especialitzada. No obstant, si aquesta persona ha comés algun tipus de violència sexual contra algun infant o adolescent, és necessari informar a les autoritats competents d'aquests fets per tal de protegir a les víctimes. Si coneixes a algú que sent atracció sexual per infants i/o adolescents, tens dubtes o et preocupa si el seu comportament és inadequat, contacta amb PrevenSI de forma anònima per correu electrònic (info@prevensi.es), a través del nostre xat online o telefònicament (900 440 443) per rebre l'atenció i l'orientació especialitzada més ajustada al teu cas.

Stop i Now (Scotland)

<https://www.stopitnow.org.uk/>

Protocol de Prevenció d'Abusos Sexuals en l'àmbit del Lleure

https://jovecat.gencat.cat/web/.content/ documents/vacances i estades/prevencio_maltractament_infantil/Protocol-de-prevencio-dels-abusos-sexuals-i-altres-maltractaments-en-lambit-de-leducacio-en-el-lleure.pdf

